

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

Delegatura w Lublinie
20-079 Lublin, ul. Dolna 3-go Maja 5
Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,
Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 12 marca 2007 r.

RLU – 61 – 63/06/EW

Decyzja RLU Nr 11/2007

Na podstawie art.23 c ust.1 w związku z art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 244 poz.2080, zm. Dz.U. 2006 nr 15, poz.1119, Dz.U. nr 170, poz. 1217, Dz.U. nr 249 poz. 1834) oraz stosownie do art.28 ust.6 tej ustawy i §6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. nr 18 poz.172 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu,

działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania przedsiębiorcy K. W. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Centrum Języków Europejskich „EURO-ALPHABET” w L., zwana dalej Szkołą, polegające na zamieszczeniu w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu Umowy uczestnictwa w kursie językowym postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego:

1. - zapis § 7 umowy o treści: Nieuiszczenie przez Zamawiającego wpłaty w w/w terminie oznacza wypowiedzenie umowy ze strony Zamawiającego i upoważnia lektora do usunięcia Uczestnika z kursu.

2. – zapis § 16 a i b umowy o treści:

a.) Oferujący ma prawo do podniesienia ceny kursu zgodnie z cennikiem Szkoły w przypadku małej liczebności osób w grupie (poniżej 5 osób) oraz re negocjacji warunków niniejszej umowy w przypadku niekorzystnych dla Szkoły zmian w prawie podatkowym,

b.) Oferujący ma prawo rozwiązać umowę z przyczyn losowych lub małej liczebności osób w grupie językowej (poniżej 3 osób)

i nakazuje się zaniechanie ich stosowania.

UZASADNIENIE

W ramach monitoringu rynku usług edukacyjnych na terenie województwa lubelskiego Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Lublinie dokonała analizy wzorów umów i regulaminów stosowanych przez wybrane losowo szkoły świadczące usługi nauki języków obcych.

Jedną z takich szkół było Centrum Języków Europejskich „EURO-ALPHABET” z siedzibą w L., którego właścicielem jest Pani K. W..

Analiza dokumentów w postaci wzorca Umowy uczestnictwa w kursie językowym wykazała, że zawiera on postanowienia, które mogą stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

W związku z tym, Postanowieniem Nr 213/06 z dnia 14 listopada 2006 r. wszczęto z urzędu postępowanie administracyjne przeciwko Pani K. W. prowadzonej działalność gospodarczą pod nazwą Centrum Języków Europejskich EURO-ALPHABET w L. pod zarzutem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zamieszczenie we wzorcu Umowy uczestnictwa w kursie językowym zapisów w brzmieniu:

- zapis § 7 umowy o treści: *Nieuiszczenie przez Zamawiającego wpłaty w w/w terminie oznacza wypowiedzenie umowy ze strony Zamawiającego i upoważnia lektora do usunięcia Uczestnika z kursu.*

– zapis § 16 a i b umowy o treści:

a.) *Oferujący ma prawo do podniesienia ceny kursu zgodnie z cennikiem Szkoły w przypadku małej liczebności osób w grupie (poniżej 5 osób) oraz renegotjacji warunków niniejszej umowy w przypadku niekorzystnych dla Szkoły zmian w prawie podatkowym,*

b.) *Oferujący ma prawo rozwiązać umowę z przyczyn losowych lub małej liczebności osób w grupie językowej (poniżej 3 osób), mogące stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co mogło stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r. Nr 244 poz. 2080 ze zm.).*

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania administracyjnego przedsiębiorca odpowiedział, że częściowo zgadza się z argumentacją organu antymonopolowego, jednak nie zadeklarował zmiany zakwestionowanych zapisów.

W trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Pani K. W. prowadzi działalność gospodarczą na zasadzie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej pod nazwą „Centrum Języków Europejskich EURO-ALPHABET” w L.

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej stosuje wzorzec Umowy uczestnictwa w kursie językowym, który zawiera postanowienie określające prawa i obowiązki szkoły oraz słuchacza - uczestnika kursu.

Z usług tego przedsiębiorcy korzystają osoby fizyczne-konsumenci, którzy decydują się na naukę języka obcego na warunkach zaproponowanych przez Szkołę

W stosunku do wszystkich tych osób stosowane są zapisy wzorca umowy uczestnictwa w kursie językowym w brzmieniu:

- zapis § 7 umowy o treści: *Nieuiszczenie przez Zamawiającego wpłaty w w/w terminie oznacza wypowiedzenie umowy ze strony Zamawiającego i upoważnia lektora do usunięcia Uczestnika z kursu.*

– zapis § 16 a i b umowy o treści:

- a.) Oferujący ma prawo do podniesienia ceny kursu zgodnie z cennikiem Szkoły w przypadku małej liczebności osób w grupie (poniżej 5 osób) oraz renegotjacji warunków niniejszej umowy w przypadku niekorzystnych dla Szkoły zmian w prawie podatkowym,
- b.) Oferujący ma prawo rozwiązać umowę z przyczyn losowych lub małej liczebności osób w grupie językowej (poniżej 3 osób).

Jak ustalono w rejestrze postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone zamieszczono pod następującymi pozycjami klauzule:

- wpis pod numerem 726 wyrok SOKiK z 27.02.2006 r. sygn. akt XVII Amc 105/04 o treści: Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów.
- wpis pod numerem 787 Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 kwietnia 2006r. sygn. akt. XVII AmC 43/05 zapis o treści: W przypadku znacznie zmniejszonej liczby słuchaczy (poniżej 6 osób) Ośrodek Wiedza ma prawo połączenia grup lub podniesienia odpłatności za uczestnictwo w kursie, rozwiązania grupy lub zmniejszenia liczby zajęć.

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Art.23 a ust.1 ustawy stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawnie działanie przedsiębiorcy. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art.479⁴⁵ Kodeksu Postępowania Cywilnego, naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji, godzące w zbiorowe interesy konsumentów (ust.2). Ust. 2 tego przepisu wylicza określone co do nazwy czyny, stanowiące samoistne praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, przy czym katalog ten nie jest zamknięty.

Aby doszło do naruszenia art.23 a ust.2 ustawy należy wykazać, że te działania:

- godzą w zbiorowe interesy konsumentów,
- są bezprawne, polegają na stosowaniu wzorca umowy, którego treść w analogicznej postaci została już wpisana do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art.479⁴⁵ Kodeksu Postępowania Cywilnego.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest spełniona, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy ogółu konsumentów, czyli nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować. Interes konsumentów jest zjawiskiem o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

W opinii Prezesa Urzędu zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje w sposób jednoznaczny, że działania Szkoły wyczerpują przesłanki praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określone w art.23a ust.2 ustawy poprzez zamieszczenie we wzorcu Umowy uczestnictwa w kursie językowym stosowanym w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Oferta przedsiębiorcy skierowana jest do z góry nieokreślonej liczby konsumentów poprzez skierowanie do niech oferty usługowej w postaci świadczenia usług edukacyjnych - nauki języków obcych. W tym celu przedsiębiorca posługuje się przez siebie

przygotowanym wzorcem Umowy, który wiąże strony – przedsiębiorcę oraz konsumenta – uczestnika kursu językowego.

Szkoła świadczy usługi, polegające na odpłatnej nauce języków obcych.

Wzorec Umowy określa wzajemne prawa i obowiązki stron w trakcie świadczenia usług.

Z oferty tej skorzystali już konsumenci decydujący się m.in. na naukę języków obcych, ale z usług tych w każdej chwili mogą skorzystać także inni konsumenci. W związku z tym krąg osób, który został już dotknięty stosowaną praktyką i który taką praktyką może zostać dotknięty jest nieograniczony, nie możliwy z góry do określenia ani zidentyfikowania, a tym samym spełnia warunki zbiorowego interesu konsumentów. Wszystkie kwestionowane zapisy wzorca Umowy dotyczą w istocie interesów ekonomicznych stron, a przy skrajnie niekorzystnym dla słuchaczy ich zastosowaniu mogą narazić ich na nieuzasadnione straty. Zagrożenie interesów ekonomicznych podmiotów indywidualnych przekłada się w okolicznościach sprawy na zagrożenie szerokiego kręgu wszystkich potencjalnych uczestników popytowej strony rynku, również tych, którzy w przyszłości będą chcieli korzystać z usług tego przedsiębiorcy. Tym samym działania przedsiębiorcy naruszają bezpieczeństwo ekonomiczne konsumentów, czyli godzą w wartości najsilniej chronione przez ustawodawstwo konsumenckie.

Zatem, spełniona została w okolicznościach sprawy przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie *porządek prawny* obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określonych jako *zasady współżycia społecznego*.

Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy czyn sprawcy był zgodny czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są:

- normy prawa powszechnie obowiązującego – jako reguły postępowania wyznaczone przez nakazy i zakazy wynikające z norm prawa pozytywnego, w szczególności prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, ustaw i aktów prawnych regulujących poszczególne dziedziny gospodarki, itp.,
- nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego (dobre obyczaje) – *Komentarz do Kodeksu Cywilnego Gerard Bieniek Lex Polonica Prima*.

O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego – uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego Izba Administracyjna – *Lex Polonica Prima*.

Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie. Okolicznościami tymi są:

- działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy,
- wykonywanie prawa podmiotowego,
- zgoda pokrzywdzonego,
- działanie w obronie uzasadnionego interesu (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989r. IICR 419/89 OSP 1990/11-12 poz.377*).

Zakwestionowanym działaniem przedsiębiorcy w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie jest posługiwanie się w stosunku do konsumentów –

uczestników kursu językowego zapisami we wzorcu umowy, którego tożsama treść została uznana przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone klauzule umowne i które wpisane zostały do Rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Z treści art.479⁴² KPC wynika, że Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w sentencji wyroku przytacza treść postanowienia wzorca uznanych za niedozwolone i zakazuje ich stosowania. Z brzmienia art.479⁴³ KPC wynika również, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art.479⁴⁵§2 KPC.

Stanowisko Prezesa Urzędu zostało poparte orzecznictwem SOKiK. Z wyroku SOKiK z dnia 25 marca 2004r. – sygn. akt. XVII AmA 51/03 wynika, że wprowadzenie przez przedsiębiorcę do obrotu wzorca umownego zawierającego postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi przesłankę uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy, o czym stanowi art.23a ust.1 ustawy.

Oznacza to, że bezprawnym jest stosowanie w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru, nawet jeżeli postanowienia te stosują przedsiębiorcy nie pozwani w procesie przez SOKiK na podstawie art.479³⁶⁻⁴⁵KPC.

Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK na podstawie którego dokonany jest wpis postanowienia do rejestru, o którym mowa w art.479⁴⁵ KPC została ostatecznie rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. w sprawie o sygn. akt. III SZP 3/06. W ślad za tym należy przyjąć, że orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, czyli w przypadku, gdy zakazana jest już jedna klauzula jako niezgodna z prawem, a w obrocie gospodarczym w stosunku do konsumentów funkcjonuje zapis o treści analogicznej jak ten w klauzuli zakazanej, celowe jest uznanie, że treść zapisu stosowana wobec konsumentów innych aniżeli ci dotknięci zapisem już zakazanym. Stanowi to o bezprawności takiego działania i równocześnie jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której stanowi art.23a ust.2 w postaci stosowania klauzul umownych wpisanych do rejestru klauzul uznanych za niedozwolone. Nie jest przy tym konieczne by treść badanego postanowienia wzorca umowy była literalnie identyczna jak treść postanowienia wpisanego do rejestru, by mogło korzystać z rozszerzonej prawomocności.

Z treści art.23a ust.2 ustawy wynika, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień umowy uznanych za niedozwolone, o czym stanowi art.479⁴⁵ KPC.

Tym samym, dla stwierdzenia stosowania praktyki, polegającej na bezprawnym naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień umowy uznanych za niedozwolone konieczne jest wykazanie spełnienia przesłanki bezprawności przejawiającej się w stosowaniu przez przedsiębiorcę w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego o treści tożsamej z wpisem do rejestru postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolony dokonany przez Prezesa Urzędu na mocy stosownego orzeczenia Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta.

Zakwestionowane w niniejszym postępowaniu zapisy zawarte są we wzorcu Umowy uczestnictwa w kursie językowym, bezspornie stosowanym powszechnie przez Szkołę w obrocie gospodarczym, w tym w obrocie z konsumentami.

1. Prezes zakwestionował zapis

- zapis § 7 umowy o treści: *Nieuiszczenie przez Zamawiającego wpłaty w w/w terminie oznacza wypowiedzenie umowy ze strony Zamawiającego i upoważnia lektora do usunięcia Uczestnika z kursu.*

Jak ustalono w rejestrze postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone zamieszczono pod następującymi pozycjami klauzule:

- wpis pod numerem 726 wyrok SOKiK z 27.02.2006 r. sygn. akt XVII Amc 105/04 o treści: *Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów.*

Zapis stosowany przez Szkołę chociaż nie ma identycznej treści, co zapisy uznane za niedozwolone klauzule, to mieści się on w hipotezach klauzul zakazanych, a skutki jego stosowania są dla konsumentów takie same, jak w przypadku zapisów zakazanych. Usunięcie uczestnika z kursu wskutek braku wpłaty w terminie za kurs jest czynnością jednostronną, tak jak w przypadku skreślenia z listy studentów w przypadku braku opłaty czesnego.

– zapis § 16 a i b umowy o treści:

a.) *Oferujący ma prawo do podniesienia ceny kursu zgodnie z cennikiem Szkoły w przypadku małej liczebności osób w grupie (poniżej 5 osób) oraz renegotjacji warunków niniejszej umowy w przypadku niekorzystnych dla Szkoły zmian w prawie podatkowym,*

b.) *Oferujący ma prawo rozwiązać umowę z przyczyn losowych lub małej liczebności osób w grupie językowej (poniżej 3 osób).*

Jak ustalono w rejestrze postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone zamieszczono pod następującymi pozycjami klauzule:

- wpis pod numerem 787 Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 kwietnia 2006r. sygn. akt. XVII AmC 43/05 zapis o treści „ W przypadku znacznie zmniejszonej liczby słuchaczy (poniżej 6 osób) Ośrodek Wiedza ma prawo połączenia grup lub podniesienia odpłatności za uczestnictwo w kursie, rozwiązania grupy lub zmniejszenia liczby zajęć” .

Także i w przypadku tego zapisu stosowanego przez Szkołę mieści się on w hipotezie klauzuli uznanej za zakazaną przez SOKiK. Zarówno w przypadku zapisu stosowanego przez EURO-ALPHABET, jak i klauzul wpisanych do rejestru mamy do czynienia z jednostronną zmianą umowy przez Szkołę w przypadku wystąpienie przyczyn niezależnych od słuchacza, które nie mają związku z zawartą pomiędzy nim i Szkołą umową o naukę języka obcego. Zastrzeżenie dla Szkoły możliwości dokonania zmian w zawartej umowie na skutek okoliczności, na które konsument nie ma wpływu, a które wiążą się z ryzykiem prowadzenia działalności gospodarczej i powinny obciążać przedsiębiorcę- Szkołę w praktyce powodują przesunięcie ciężaru odpowiedzialności za realizację umowy z przedsiębiorcy na konsumenta..

Dokonana analiza treści zapisów wzorca Umowy stosowanego przez Szkołę z postanowieniami wpisanymi do rejestru o którym mowa w art.479⁴⁵ KPC pozwala stwierdzić, że spełnione zostały wszystkie przesłanki warunkujące uznanie działań przedsiębiorcy K. W. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art.23a ust.1 i 2 ustawy, tj. działanie bezprawne, które polega na stosowaniu w obrocie z konsumentami zapisów, które zostały uznane przez SOKiK za postanowienia wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ KPC.

W przypadku, gdy dochodzi do naruszenia art.23a ust.1 lub 2 ustawy organ antymonopolowy na mocy art. 23c ust.1 ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechania jej stosowania.

W toku postępowania przedsiębiorca ustosunkował się do przedstawionych mu zarzutów, zgadzając się tylko w części z przytoczoną argumentacją, nie wskazał na dokonanie zmian we wzorcu i nie określił terminu dokonania tych zmian, stąd nie ma przesłanek do uznania zaniechania stosowanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Mając powyższe na względzie, orzeka się jak w sentencji.

Stosownie do treści art.78 ust.1 ustawy w związku z art.479²⁸ § 2 KPC od decyzji Prezesa UOKiK przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie.

Otrzymuje:

K. W.

Centrum Języków Europejskich

EURO-ALPHABET